

THE INFLUENCE OF THE FAMILY ENVIRONMENT ON READING LITERACY: A RESEARCH ON READING STRATEGIES IN THE HOME

Abdramanova Dinara

2nd year student of the faculty of preschool and primary
education, Nukus state pedagogical institute named after Ajinyoz
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17939112>

ARTICLE INFO

Received: 08th December 2025

Accepted: 14th December 2025

Online: 15th December 2025

KEYWORDS

Reading literacy, family environment, home reading strategies, primary education, motivation, independent reading, parental support, critical thinking, multimodal reading, pedagogical recommendations.

ABSTRACT

This article analyzes the role of the family environment and home reading strategies in the formation of reading literacy in primary school students from a scientific and pedagogical perspective. The study highlights the impact of psychological and social components of the family environment, parental support, home stimulation, motivation, and multimodal reading strategies on the student's text comprehension, independent reading, memory activation, and critical thinking processes. The article presents the positive impact of the family-organized reading environment, practical recommendations for using effective strategies at home, as well as opportunities to improve the student's reading literacy. The results of the study show that the family environment is an important factor in the development of reading literacy in primary education.

O'QISH SAVODXONLIGIGA OILAVIY MUHITNING TA'SIRI: UY SHAROITIDAGI O'QISH STRATEGIYALARINI TADQIQ QILISH

Abdramanova Dinara

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat
pedagogika instituti Maktabgacha va boshlang'ich
ta'lim fakulteti 2-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17939112>

ARTICLE INFO

Received: 08th December 2025

Accepted: 14th December 2025

Online: 15th December 2025

ABSTRACT

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'qish savodxonligini shakllantirishda oilaviy muhitning roli va uy sharoitidagi o'qish strategiyalari ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda oilaviy muhitning psixologik va ijtimoiy komponentlari, ota-ona qo'llab-quvvatlashi, uy sharoitida rag'batlantirish, motivatsiya va multimodal o'qish strategiyalarining o'quvchi matnini tushunish, mustaqil o'qish, xotirani

KEYWORDS

O'qish savodxonligi, oilaviy muhit, uy sharoitidagi o'qish strategiyalari, boshlang'ich ta'lim, motivatsiya, mustaqil o'qish, ota-ona qo'llab-quvvatlashi, tanqidiy fikrlash, multimodal o'qish, pedagogik tavsiyalar.

faollashtirish va tanqidiy fikrlash jarayonlariga ta'siri yoritilgan. Maqolada oilada tashkil etilgan o'qish muhitining ijobiy ta'siri, uy sharoitida samarali strategiyalarni qo'llash bo'yicha amaliy tavsiyalar, shuningdek, o'quvchining o'qish savodxonligini oshirish imkoniyatlari keltiriladi. Tadqiqot natijalari oilaviy muhitning boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirishdagi muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Oila – o'quvchining o'qishi va tarbiyasiga katta ta'sir qiladigan joy. Yaxshi oilaviy muhit bolaning matnni tushunishi va mustaqil o'qishiga yordam beradi. Oilaviy muhit – bu o'quvchining ta'lim va tarbiya jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadigan psixologik, ijtimoiy va madaniy sharoitlar majmuasidir. G. Shodmonova ta'kidlaganidek, oilada yaratilgan ijobiy muhit o'quvchining matnni tushunish va mustaqil o'qish jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi¹.

Uyda o'qishga sharoit yaratish bolaning o'qishga qiziqishini uyg'otadi. N. Mahmudovanning tadqiqotlariga ko'ra, ota-onalar matn bo'yicha savol bersa, qahramonlarning his-tuyg'ularini muhokama qilsa, bolaning fikrlash qobiliyati yaxshilanadi.

Oila qo'llab-quvvatlasa, bola matnni yaxshiroq o'zlashtiradi, xotirasi kuchayadi va tushunish darajasi ortadi. Shuning uchun o'qituvchilar oilaviy muhitni hisobga olishi kerak.

Oila muhiti bolaning o'qish savodxonligiga ta'sir qiladi:

1. Psixologik omil – bolaning ruhiy holati va motivatsiyasi. J. To'raqulovanning fikricha, ruhiy qo'llab-quvvatlash bolaning matnni tezroq va yaxshiroq tushunishiga yordam beradi.

2. Ijtimoiy omil – ota-onalar bilan muloqot, matn haqida suhbatlashish va birgalikda o'qish. Bu bolaning fikrlash, his qilish va gapirish qobiliyatini o'stiradi.

Uyda o'qish savodxonligini yaxshilash uchun:

- Bolaga qulay joy yaratish – tinch va toza xona, yaxshi yorug'lik va kerakli kitoblar.
- Ota-onalar bolalar bilan birga o'qishi, savol-javob qilishi va qahramonlarning his-tuyg'ularini gaplashishi kerak².
- Bolani maqtash va rag'batlantirish zarur.

Ota-onaning yordami bolani o'qishga undaydi. N. Mahmudovanning tadqiqotlariga ko'ra, maqtov va yaxshi kayfiyat bolaning matnni tushunish, mustaqil o'qish va xotirasini kuchaytirishga yordam beradi. Shuningdek, bola fikrlashni va yangicha yondashishni o'rganadi. Bu oilaning o'qitishdagi rolini ko'rsatadi.

Uyda mustaqil o'qish bolaning o'zini rivojlantirish va o'qish qobiliyatini oshirish uchun muhim. Musurmonovanning aytishicha, mustaqil o'qish bolaning diqqatini,

¹ Sayfullayeva R., Qosimova A. "O'zbek tilini o'qitish metodikasi". – Toshkent: Fan, 2016.

² Qosimova A. Boshlang'ich sinf o'quvchilari o'qish savodxonligini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: Fan, 2016.

tushunish qobiliyatini va xotirasini yaxshilaydi. Ota-onalar o'qish rejasini tuzib berishi kerak.

Ota-onalar bilan birga o'qish bolaning tushunish darajasini oshiradi. Shodmonovanning fikricha, qahramonlarning his-tuyg'ularini muhokama qilish bolaning fikrlashini o'stiradi. Bu bolaning his qilish va muloqot qilish qobiliyatini ham yaxshilaydi.

Ota-onaning qo'llab-quvvatlashi bolani o'qishga ichki motivatsiyaga ega qiladi. N. Mahmudovanning tadqiqotlarida ko'rsatilishicha, rag'batlantirish va ijobiy emotsional ta'sir o'quvchining matnni anglash, mustaqil o'qish va xotirani faollashtirish imkoniyatlarini oshiradi. Shu bilan birga, o'quvchida tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashuv shakllanadi, bu esa oilaviy muhitning pedagogik ahamiyatini yanada oshiradi³.

Uyda o'qish tezligini oshirish va xotirani kuchaytirish uchun:

- matnni bo'laklarga bo'lib o'qish,
- asosiy fikrni topish,
- savollar berib tushuntirish lozim.

Qosimovanning ta'kidlashicha, bu usullar bolaning matnni tushunish va eslab qolish qobiliyatini yaxshilaydi.

Uyda turli usullardan foydalanish bolaning sezgi organlarini ishga soladi. Abdullaevanning fikricha, rasm, audio va matnni birga ishlatish bolaning tushunish va eslab qolish darajasini ancha oshiradi. Bu bolaning qiziqishini uyg'otadi va mustaqil o'qishga o'rgatadi.

Xulosa qilib aytganda, oilaning bolaning o'qishiga ta'siri juda katta. Yaxshi oilaviy muhit bolaning matnni tushunishi, mustaqil o'qishi va fikrlash qobiliyatini shakllantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ota-ona yordami, birgalikda mashqlar, turli materiallar (rasm, matn, audio) va rag'batlantirish uydagi o'qishni samarali qiladi. Bunday sharoitda bola nafaqat bilim oladi, balki o'qishga qiziqishi ortadi. Oila bolaning fikrlash va ijodiy qobiliyatini ham o'stiradi. Shuning uchun o'qituvchilar oilaviy muhitni hisobga olib dars o'tishi kerak. O'qituvchilar ota-onalar bilan hamkorlik qilib, bolaning o'qish savodxonligini oshirishi mumkin.

References:

1. Sayfullayeva R., Qosimova A. O'zbek tilini o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan, 2016.
2. Abdullaeva H. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida idrok jarayonlari. // Pedagogik mahorat jurnali, 2018.
3. Musurmonova O., Umarova O. Boshlang'ich ta'lim psixologiyasi va pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Qosimova A. Boshlang'ich sinf o'quvchilari o'qish savodxonligini rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: Fan, 2016.
5. Shodmonova G. Ta'lim psixologiyasi va o'qish savodxonligi. – Toshkent: TDPU ilmiy jurnali, 2021.

³ Mahmudova N. O'quvchilarda motivatsiyani shakllantirishning pedagogik asoslari. – Toshkent: TDPU, 2020.

6. Mahmudova N. O'quvchilarda motivatsiyani shakllantirishning pedagogik asoslari. – Toshkent: TDPU, 2020.
7. To'raqulova J. Emotsional intellekt va uning rivojlanish omillari. – Toshkent: TDPU ilmiy jurnali, 2021.
8. Umarova O. Boshlang'ich ta'limda ijtimoiy va emotsional ko'nikmalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.